

SISÄLLYS

LUKIJALLE	7
MURROKSESTA SYNTYNEET	11
Uusia ja vanhoja valtioita	11
Eurooppalaista ja kotimaista.....	14
Tulkintoja kansakuntien ja Euroopan murroksesta	19
Katseen kohteena – Suomi ja vertailumaat kansainvälisessä historiankirjoituksessa.....	24
VALMIUS VALTIOKSI – TAI MUUKSI	30
Imperiumien Euroopasta kansallisvaltioiksi	30
Imperiumien pitkä rapautuminen.....	38
Puola ja monitahoinen perintö.....	44
Itävalta ja Unkari – nostalgian voima ja taakka	50
Böömiläisyydestä Tšekkoslovakiaan	53
Muiden hallitsema Baltia.....	55
Pitkä historia Euroopan toiselta laidalta: Irlanti	56
Suomi omana tapauksenaan	60
Aikaisempi ”imperiumi”: Ruotsin perintö itsenäisyyden perustana.....	63
Suomen historian ikuisuuskysymys: mitä autonomia oli?	66
NATIONALISMI JA KANSALLISET LIIKKEET	70
Kansakuntaisuuden idea, massojen vaikutusvalta	70
Nationalismi ja kansakuntaisuus valtioiden reunaedellytyksinä	78
Suomalaiskansallinen aate marssilla	83

Hitaasti heräävä Baltia.....	89
Tšekkoslovakian vanhat ja nuoret	91
”Suurten kansojen” kansalliset liikkeet – Unkari ja Puola	95
Kansalliset ikonit	98
Eriytymiskehityksen ulkoiset vaikutteet	100
Kansan etu ja maailmansota – aseistettu kansallinen liike	104

RATKAISUVAIHE: MAAILMANSOTA JA ITSENÄISTYMINEN SISÄISEN JA ULKOISEN VUOROVAIKUTUKSEN

TULOSENA	114
Itsenäiseksi – mahdollisuuden tarttuminen, olosuhteiden sanelema prosessi?	114
Itsenäistymisen käytännön toteutus	119
Suomen sisäinen itsenäisyysdebatti – sanan merkitys.....	127
Suomi ja Viro – naapureiden erilainen prosessi.....	132
Leninin tai Wilhelmin siirtomaa?.....	140
Kansallista politiikkaa ulkomailla.....	145
Aseellinen konflikti, kumous vai poliittinen prosessi?	151

RAUHANKONFERENSSIN JA KANSAINLIITON AIHEENA..... 161

Omat ja vieraat, sisäiset ja ulkoiset rajat	161
Suomi ja rajat: tie Tarttoon.....	171
Suomen raja länteen: Ahvenanmaan kysymys.....	179
Kansainvälinen asema ja imago rauhankonferenssin jälkeen.....	182
Vaihtoehdot, esteet ja epäonnistumiset	193
Ukraina – kaatunut projekti.....	198

UJDET KANSAKUNNAT JA NIIDEN VAIKEUDET

Yhteiskunnan aineellinen ja henkinen murrosvaihe:	
imperiumien perinnönjako	205
Kansakunnan elämän pohja: talous ja aineellisuus.....	212
Suomi maan ja metsien yhteiskuntana.....	222
Uuden kansallisvaltion monet kansat – toiseuden haaste	226
Sivistyneistön, talonpojan ja työväen Suomi.....	231
Demokratian vaikea taitolaji	239
”Suomi ei ole mikään Albania”	246

Demokratian eurooppalaiset vivahteet	251
Vanhan ja uuden yhteiskunnan risteyskohdassa	254
Millainen olisi ollut Suomen kuningaskunta?	259
Myöhemmin muisteltu itsenäistyminen.....	262

VAIHE VALTIONMUODOSTUKSEN HISTORIASSA – PIENTEN

VALTIOIDEN EUROOPPA

Eriytyminen: Sattuma vai suunnitelma? Kansallinen vai kansainvälinen?	267
Osallisuus: yhteiskuntakehitys reuna-alueena ja itsenäisenä	273

Lähteet ja kirjallisuus.....

Dokumenttijulkaisut	281
Tutkimuskirjallisuus.....	281